

Zsoldos Ildikó

A Vécseyek Szatmárban

A Vécsey név hallatán legtöbbször az 1849. október 6-án Aradon kivégzett gróf Vécsey Károlyra asszociálnak. Kevésbé köztudott, hogy a grófi ágon kívül bárói és köznemesi vonala is létezett a családnak. Míg a grófinak és a báróinak magva szakadt, a köznemesi nem halt ki. Az első ismert ős Szöllősi Balázs (1470–1553),¹ aki 1517-ben II. Lajostól királyi adományként kapta többek között az Abaúj vármegyei Hernádvécset. A hernádvécsei előnévhez a hajnácskeői a 17. században társult, amikor a Csapy Máriát feleségül vevő Vécsey Sándor megszerezte Hajnácskő várát. Sándor nevű fiukat és utódait császárhűségük jutalmaként 1692-ben I. Lipót emelte bárói rangra. A familia tagjai a 18. század folyamán is kitüntek feltétlen udvarhűségükkel, többen is katonaként szolgálták a dinasztíát. Vécsey Sándor fiai, Sándor és László révén szakadt a család gömöri és váradi vonalra. Az előbbi Vécsey Ágoston grófi rangra emelésével bárói és grófi ágra vált szét. A váradi vonal Vécsey László fiai, József, István és Gábor révén bomlott abaúj-zempléni, szatmári és ungi ágra.²

A szatmári Vécseyek nem tartoztak a legvagyonosabbak közé, felemelkedésük a nagyobb múltú magyar arisztokrata familiákétól jóval később, tulajdonképpen csak a 18. században vette kezdetét. A Szatmárnémetitől mintegy tíz kilométerre elhelyezkedő sárközi kastélyt Vécsey István tábornok emelte az 1760-as években. Az eredetileg kétemeletes épület felső szintje 1823-ban leégett, a kastély az újjáépítés során egyemeletesre zsugorodott. Vécsey István Miklós fia (1749–1829) 1803 és 1829 között Szatmár vármegye főispáni helytartójaként látta el a bécsi udvar képviselőtét. Az adminisztrátori rendszer kiépülése Habsburg-Magyarországon az örökös főispán intézményéhez kapcsolódott. Ezt a tisztséget a Rákóczi-szabadságharcot követően a vármegyében a Károlyi család kapta meg. Akkor került sor főispáni helytartó, helynök vagy más néven adminisztrátor kinevezésére, ha a főispánt kiskorúsága, vagy más ok tette alkalmatlanná a tisztség betöltésére (esetleg tisztsége betöltése alatt vált alkalmatlanná, vagy egyéb teendői miatt nem tudott főispáni feladataival foglalkozni). Károlyi József szatmári főispán 1803-ban 35 éves korában váratlanul hunyt el. Fiai (István, Lajos, György) ekkor még kiskorúak voltak, ezért került sor báró Vécsey Miklós sárközi birtokos kinevezésére. Az a tény, hogy Vécsey csak főispáni helytartója lett Szatmár vármegyének, jelezte azt az uralkodói szándékot, hogy a főispánságot továbbra is a Károlyi familia számára tartja fenn. A három Károlyi fivér 1827-ben vált nagykorúvá, ekkor került

Zsoldos Ildikó (1980) – történész, egyetemi docens, Nyíregyházi Egyetem, Történettudományi Intézeti Tanszék, Nyíregyháza, zsoldosi@nyf.hu

¹ Nagy Iván genealógiai munkájában Szöllősy, Gudenus János Józsefnél a Szöllősy alak szerepel. A Vécsey család leszármazási vázlatát lásd Nagy Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. I–XII. Pest 1857–1868. XII. 110–111.; Gudenus János József: *A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája*. I–V. Bp. 1990–1999. V. 180.

² Nagy Iván még nem szerepelteti László vonala kapcsán ezeket az ágakat.

sor a családi birtok felosztására. György gróf örökölte többek között Nagykárolyt és környékét. Károlyi Györgyöt azonban liberális nézetei miatt a bécsi udvar alkalmatlannak tartotta a főispáni pozíció viselésére.³ Így 1829-ben a főispáni helytartó halálát követően annak fia, ifjabb Vécsey Miklós (1789–1854) lett a vármegye adminisztrátora, aki 1832-ben főispáni kinevezést kapott. Ezt a tisztséget 1845-ig viselte.

A Habsburg-dinasztiához lojális szatmári Vécseyek az 1848–1849-es magyar szabadságharc idején császárpárti álláspontra helyezkedtek. Vécsey Miklós legidősebb fia, a jogvégzett Vécsey József (1829–1902) 1847 novemberében még jelen volt Pozsonyban az utolsó rendi országgyűlés megnyitásán, de annak munkájában a továbbiakban nem vett részt, mert afrikai és ázsiai utazásokra indult.⁴ Majd beállt a haditengerészethez, melynek tiszthelyetteseként, nem sokkal később tisztjeként részt vett az osztrákok oldalán a szintén forradalmi utat választó Velence ostromában. 1858-ban Ferenc József ambiciózus öccsének, az 1854 és 1866 között a haditengerészet élén álló Miksa főhercegnek a hadsegédévé lépett elő. 1860-ban egészségügyi okokra hivatkozva búcsút vett a haditengerészettől, így nem merült fel esetleges részvétele a szerencsétlenül végződő mexikói vállalkozásban. A családi levéltárban őrzött iratokból nem derül ki, hogy távozásában játszott-e szerepet a flottának a szárd–piemonti–francia–osztrák háborúban nyújtott igen gyenge teljesítménye, amely a tisztikarban komoly frusztrációt váltott ki. Ez a frusztráció véglegesen csak az 1866-os lissai győzelmet követően oldódott fel. Az azonban kétségtelen tény, hogy Vécseyt élete végéig kínozza a köszvény. Fájdalmainak enyhítésére rendszeresen kezelte magát Karlsbadban.

Vécsey József a haditengerészet kötelékéből való távozását követően belevágott politikai karrierjének építésébe. Bekapcsolódott a szatmári közéletbe. A vármegye gazdaközönségét egyesületalapítás céljából Szatmárnémetibe hívta össze. Ez természetesen politikai fórumot teremtett az ország ügyeinek lokális szintű megvitatására. Megalakították a Szatmári Gazdasági Egyesületet, melyben Vécsey báró alelnöki pozíciót vállalt. A későbbiekben azonban nem bizonyult működőképesnek ez a szövetség. Az újjáalakításra tett sikertelen kísérlet után ismét Vécsey József vette kezébe a kezdeményezést, aminek eredményei az 1880-as évekre már kézzelfoghatóak voltak.⁵

Az 1860. október 20-án kibocsátott Októberi Diploma kiadása után az uralkodó Szabolcs vármegyében főispáni pozíciót ajánlott Vécseynek, aki ekkor még a bizonytalan politikai viszonyok miatt nem fogadta el a kinevezést. 1860 decemberében Szatmár vármegye másodalispánjává választották, minek következtében a megyeszékhelyre, Nagykárolyba költözött. Politikusi ambíciói miatt azonban alispáni teendőitől hamar búcsút vett, ugyanis a kiegyezési tapogatózások jegyében Ferenc József 1861 tavaszára összehívta a magyar országgyűlést. A választásokat 1861 márciusában az 1848-as választójogi törvény alapján bonyolították le. Vécsey József a „Deák-csoport”, azaz a Felirati Párt elképzeléseivel azonosulva Szatmár vármegye aranyosmeggyesi választókerületében lépett fel, ahol egyhangúlag választották meg. Az 1861. március 15-én felvett aranyosmeggyesi választási jegyzőkönyv szerint nemcsak Vécseyre,

³ Károlyi György politikai nézeteiről részletesebben Fazekas Rózsa: *Károlyi György és Nagykároly*. = Szabolcs-Szatmár-Beregi Levéltári Évkönyv XVII. (2006). 490–497.

⁴ Vécsey József tanulmányaihoz Zsoldos Ildikó: *A két Vécsey*. Századok 147. (2013). 749–751.

⁵ Arhivele Naționale Direcția Județeană Cluj (a továbbiakban ANDJC) 452 Fondul familial Vécsey (a továbbiakban 452) Nr. inv. 150. Acte judecătorești 1848–1902 (a továbbiakban Nr. inv. 150) Szatmárnémeti, 1886. április 19. Kováts Béla kir. tanfelügyelő Vécsey Józsefhez.

hanem a kerület 1848-ban megválasztott képviselőjére, Ternyei Jánosra is érkezett ajánlás, de ő kinyilvánította visszalépési szándékát a báró javára.⁶ Vécsey Józsefet 1865 novemberében ismét megválasztották az aranyosmeggyesi választókerület országgyűlési képviselőjének.

Vécsey báró 1861-ben feleségül vette a 19. századi magyar történelem egyik befolyásos formálójának, a reformkorban újkonzervatívnak tekintett, a későbbiekben ókonzervatívként emlegetett Dessewffy Emilnek a leányát, Dessewffy Blanka grófnót (1842–1917). A fiatal pár Sárközön telepedett le, s mivel a kiegyezési tárgyalások egy időre megakadtak, Vécsey József birtokaira húzódott vissza. A sárközi kastélyban együtt éltek néhai Vécsey Miklós özvegyével, cserneki Markovics Vilmával, valamint Vécsey József agglegény öccsével, Miklóssal (1835–1903). 1865 tavaszán a már négyfősre duzzadt Vécsey familia a szabolcsi Nyíracsadra költözött, ahol egy úrilakban rendezkedtek be, mely szerénysége ellenére valamennyi családtag legkedvesebb tartózkodási helye lett.

Dessewffy Blanka grófnő összesen nyolc gyermeknek adott életet, akik közül egyet, az 1867. április 25-én született Emilt 15 hónapos korában elveszítettek. Négy leányt és három fiút neveltek fel: Esztert (1863–1951), Máriát (1864–1928), Lászlót (1866–1924), Miklóst (1869–1951), Paulinát (1871–1931), Magdát (1873–1960) és József Aurélt (1883–1958).

Vécsey Józsefet a kiegyezési tárgyalások sikerre vitele Szabolcs vármegyében főispáni állásba emelte.⁷ 1872-ben pedig nevezett vármegye nyírbátori választókerületében szerzett képviselői mandátumot a kormánypárt színeiben. E feladatvállalások miatt szatmári aktivitása egy időre csökkent. Az 1873-as gazdasági válság, valamint a külpolitikai események hatására átstrukturálódott pártrendszerben Vécsey József nem találta meg a helyét. Nem tudta elfogadni a Tisza Kálmán nevével fémjelezhető új kormánypárt, a Szabadelvű Párt elképzeléseit, így a továbbiakban nem vállalt képviselőiséget. Gondolkodásmódjában döntően a konzervatív értékek voltak a meghatározóak. Ellenzékiségének fő motívumát egyrészt az agrárius érdekek képviselete jelentette, másrészt a katolikus egyházhoz fűződő viszony. 1902-ben bekövetkezett haláláig a főrendiház tagjaként vette ki részét a parlamenti munkából. Az 1890-es években Apponyi Alberthez és a Nemzeti Párthoz kötődött. A dualista rendszer haszónélvezői közé tartozó Vécsey József és fiai csak olyan politikai pártokhoz csatlakoztak, illetve csak olyan politikai pártokkal szimpatizáltak, amelyek '67-es alapon határozták meg magukat. Vécsey József a lokális Nemzeti Párt elnöke lett, mely alakuló ülését 1893 januárjában tartotta Szatmárnémetiben.

A Vécsey család 1882-ben, a legkisebb gyermek, József Aurél világra jövele előtt visszaköltözött Sárközre. Ettől kezdve a sárközi kastély volt a vidéki rezidenciájuk. A báró nagy lendülettel fogott a birtok rendbehozatalához. Árkokat húzatott, megindult a belvizek lecsapolása, utak építése. „Pár esztendő múltával mindenüvé kényelmesen el lehetett kocsin vagy lóháton jutni”⁸ – emlékezett vissza Eszter leánya a birtokrendező munkálatokra. A fenyegető árvízveszély miatt a csegöldi uradalomban is jelentős erőket kötöttek le az árvízvédelmi és vízlevezetési (árokásás, ároktisztítás stb.) feladatok.

⁶ ANDJC 452 Nr. inv. 153/I. József Vécsey Correspondentja 1845–1891. (a továbbiakban Nr. inv. 153/I.). Választási jegyzőkönyv (Aranyosmeggyesi választókerület 1861).

⁷ Főispáni működésének értékeléséhez Czövek István: *Az önkényuralom és a dualizmus kora. = Szabolcs-Szatmár-Bereg megye monográfiája* 1. Szerk. Cservényák László. Nyíregyháza 1993. 313–318.

⁸ ANDJC 452 Nr. inv. 179. Insemnári privind biografia Maria Vécsey – Egy néhány feljegyzés Nagytisztelendő Mater Vécsey Mária 1864–1928 a Szentséges Szívről elnevezett szerzetesnők társulatának fejedelmes tagja áldásos életéről

A sajnálatos módon csonkán fennmaradt gazdasággal kapcsolatos iratokból, a családi levelezésből és egyéb dokumentumokból az derül ki, hogy Vécsey József igyekezett több ezer holdra rúgó uradalmait⁹ fejleszteni, az elhanyagolt birtokrészeket, az amortizálódott gazdasági épületeket rendbe hozatni, szükség esetén új építményeket felhúztatni. Éppen aktuális „nyári lakhelyeire” is nagy gondot fordított. A sárközi kastélyt 1894-ben például parkettázták és krakói cserépkályhákkal látták el.¹⁰

Valamennyi uradalomban sokoldalúnak mondható növénytermesztés folyt. Bizonyos területeket a Vécseyek haszonbérbe adtak. A legfőbb gabona a búza volt, de rozst, árpát, zabot és repcét is vetettek. A cséplést gép végezte. A gazdatiszti jelentések szerint Sárközön repceből kinyert olajat is értékesítettek. A kapásnövények közül elsősorban kukoricát, burgonyát, répát termesztettek. Vécsey József acsádi uradalmában a dohánytermesztést fokozatosan egyre nagyobb területekre terjesztette ki. Babbal, borsóval, lencsével, dióval, almával és barackkal leginkább a csegöldi birtokokról látták el a sárközi háztartást. Vetésforgót alkalmaztak, és szisztematikusan trágyázták a talajt. A legfőbb takarmánynövények a lóhere, lucerna, zabosbükknöy voltak. Az acsádi és a sárközi uradalomban szőlőt is műveltek. A nagy kiterjedésű erdőkből kitermelt fa nagy része eladásra került. A termények jelentős részét is így hasznosították, de tartalékolnak étkezési és takarmányozási célra is.

Az állatállomány szarvasmarhákból, sertésekből, juhokból és lovakból állt. Természetesen istállózó rendszerben működött az állattartás. Az 1890-es évek elején azonban előfordult olyan – nem éppen a korszerű gazdálkodásra jellemző – eset is, hogy a Csegöldön eladatlan maradt háromszáz malacot áthajtották Sárközre makkoltatni. A társadalmi elismertség biztosítását is szolgálta a csegöldi uradalom angol félvértenyésztete, melyben a régi lipicai fajtát tenyésztették. Vécsey József halála után a ménest felosztották, a lónevelés istállórendszerre redukálódott.¹¹

A Vécseyek nem tartoztak a magyar nagybirtokos arisztokrácia azon szűk köréhez, amely ipari vállalkozásaival tünt ki a 18–19. században. Gazdasági tevékenységük elsősorban a mezőgazdasághoz kapcsolódott. A mezőgazdasági feldolgozóiparba viszont bekapcsolódtak gőzmalmaikkal¹² és uradalmi szeszgyáraikkal. Ezek a szeszgyárok a gyengébb minőségű gabonát dolgozták fel. Az alkoholgyártás során keletkezett melléktermékeket állatok hizlalására használták.

Vécsey József jó gazda módjára rendszeres birtokszemléket tartott, fontos volt számára az írásbeli érintkezéseken kívül a szóbeli kommunikáció az uradalmait működtető gazdatiszti réteggel. A tisztartók számadásait nagy alaposággal tanulmányozta át, sok esetben rákérdezett bizonyos tételekre, magyarázatot kért, a jelentések késéséért felelősségre vonás járt.

Vécsey József mellett megbízható segítőtársként állt gondos és megfontolt öccse, aki rendkívül lelkiismeretesen foglalkozott a gazdasági ügyletekkel. Állandóan informálta, tanácsokkal látta el bátyját, részt vállalt a birtokszemlékben is. Döntési jogra nem tartott igényt, de a

⁹ A sárközi uradalom területe 16729 kataszteri holdat kitevő, nagyjából erdőbirtok volt, a csegöldi 2288, az Ung megyében található szennai (melyet Miklós testvérével együtt birtokolt) 2442, a Szabolcs megyei acsádi 3907 kataszteri holdat tett ki. *A Magyar Korona Országainak mezőgazdasági statisztikája. II. k. Gazdaczímtár.* Bp. 1897. 306–307, 380–381, 388–389, 398–399.

¹⁰ A kastélymunkálatokhoz lásd ANDJC 452 Nr. inv. 153/I.

¹¹ *Magyarország vármegyéi és városai. Szatmár vármegye/Szatmárnémeti szabad királyi város.* Szerk. Borovszky Samu. Bp. é. n. [1908.] 306.

¹² A gőzmalomok alapítói között alulreprézantáltak a nagybirtokosok, inkább a zsidó terménykereskedőkre volt jellemző ez a vállalkozási forma.

testvérek minden apró részletet megbeszéltek. József igényelte Miklós véleménynyilvánításait. Ezeken túlmenően a báró bátyja népes családjával is törődött. Figyelemmel kísérte a gyermekek tanulmányait, vizsgáikról informálta apjukat, de ha kellett fuvarozta is őket, segített mobilizálásukban. 1903 januárjában hosszas szenvedés utáni halálakor a Szamos így jellemezte: „Az elhunyt báró egyike vala a legzárkózottabb s legkülönösebb férfiakkal. Akik őt közelebről nem ismerték, joggal világgylőlőnek is tartották, holott nemesen érző szív dobogott keblében; erős jellem s világos fő volt, szabadelvű nézetekkel és igen nagy műveltséggel. Visszavonultságát sokan csalódásnak tulajdonítják. Ifjú korában több világrészt bejárt, s rettenhetlen bátorságról tesz tanúságot, hogy rendszerint csak királyi vadakra vadászott. Férfikora teljes visszavonultságban telt el; nem szerepelt, fényes tehetségeinek nagy kárára, sem a társadalomban, sem a közéletben, s bár az országgyűlés főrendiházának tagja volt, nem vett részt a politikában. [...] Zárkózott természetéből kifolyólag nőtlen maradt.”¹³ Vécsey Miklós általános örököse, ingó és ingatlan javainak és jogainak birtokosa Vécsey József legidősebb fia, László lett.¹⁴

Az arisztokraták köreiben az a szokás dívott, hogy tavasztól őszig kastélyaikban élvezték a természet szépségeit, majd a tél beköszöntésével Budapesten vagy valamelyik belföldi, illetve külföldi nagyvárosban időztek. A Szatmár vármegyei viriliszjegyzékekben általában a második vagy harmadik helyen álló szatmári Vécseyek vagyoni helyzet tekintetében az arisztokrácia azon csoportjához tartoztak, akik azt nem engedhették meg maguknak – ellentétben például a Károlyiakkal –, hogy a fővárosban palotát építsenek vagy vásároljanak és tartsanak fenn, de rendelkeztek ingatlannal a Józsefvárosban, a Rökk Szilárd utca 24. szám alatt. Ez alkalmas volt bizonyos társasági összejövetelek tartására. Itt gyülekezett például 1899 tavaszán a Szatmármegyei Széchenyi-Társulat küldöttsége, melyet Vécsey József elnök vezetett a vallás- és közoktatásügyi, valamint a pénzügyminiszterhez, hogy a közművelődési egyesület számára segélyösszegért folyamodjanak.¹⁵ Vécsey báró birtokainak elhelyezkedése miatt nem a megyeszékhelyhez, hanem Szatmárnémetihez kötődött. Lokális aktivitása leginkább szatmárnémeti székhelyű társaságok, testületek működésében való részvételében mutatható ki. Ő volt az első elnöke például a Kőlcsey Körnek.

Vécsey Józsefné Dessewffy Blanka – aki aktív közéleti szerepet vivő férje mellett reprezentációs feladatokat látott el, és társadalmi kapcsolatait intenzíven felhasználta az érdekkijáráások során – szintén kivette részét a magyarosításért folytatott küzdelemből. Az 1890-es évek első felétől alkalmazottaik és cselédek leánygyermekéi számára iskolát működtetett Sárközön, mellyel a magyarosodást is elő kívánta segíteni a szlovákok és románok által is lakott településen.¹⁶ Pedig a család uradalmi központjában az 1900-as népszámlálás adatai szerint csak kis számban éltek nemzetiségek. A 2145 lakosból 1731 magyar, 288 szlovák, 70 román, 55 rutén és 1 német anyanyelvűnek vallotta magát. A statisztika szerint 2090 személy tudott magyarul beszélni.¹⁷ A báró Vécseyek a 18. század végén telepítettek szlovákokat Sárközre. Míg a Károlyiak telepesei német területekről érkeztek, a kevésbé tehető birtokosok (mint például a szatmári Vécseyek) a spontán migrációban rejlő lehetőségeket használták ki.

¹³ Szamos, 40. (1903). 2. sz. (január 8.)

¹⁴ ANDJC 452 Nr. inv. 209 Corespondență 1880–1930. Vécsey Miklós végrendelete. Sárköz, 1895. december 23.

¹⁵ ANDJC Nr. inv. 150 Szatmárnémeti, 1899. május 17. Szuhányi Ödön igazgató Vécsey József elnökhöz.

¹⁶ ANDJC Prefectura Județului Satu Mare. Acte comite administrativ III. 1905. 2221. cutia Sárköz, 1905. október 27. Özv. Vécsey Józsefné Dessewffy Blanka grófnő levele Szatmár vármegye alispáni hivatalához.

¹⁷ *Magyar statisztikai közlemények I. k. A Magyar Korona országainak 1900. évi népszámlálása. A népesség általános leírása községenként.* Bp. 1902. 318–319.

Vécsey József 1892–1893 folyamán a Szatmár-bikszádi vasútérdekeltség elnökeként jelentős erőfeszítéseket tett a megye kulturális központját Bikszáddal összekötő vasútvonal létesítéséért. A szóban forgó vasút jelentősége abban állt, hogy Szatmárnémetit az Avassal összekapcsolva lehetőség nyílt volna az avasi erdőségek kitermelésére. Az előmunkálatok megtételét követően azonban a bikszádi vasút ügye évekre elakadt. Vécsey József halálát követően 1904-ben Kristóffy főispán karolta fel a szatmári Vécseyek számára prioritást élvező kérdést.¹⁸ A szárnyvonal megnyitására 1906. április 19-én, az 1906-os választások kampányidőszakában került sor. Az átadáson való részvételből Vécsey László politikai tőkét kovácsolt.¹⁹

A hét Vécsey gyermek közül hatan egy ideig párban folytatták tanulmányaikat a köztük lévő kicsi korkülönbség miatt. Ebből adódóan a testvérek közül Eszter Máriaival, László Miklóssal, Paulina Magdával került a legszorosabb kapcsolatba. A legkisebb úrfi, József Aurél és a többiek között viszonylag nagy volt a korkülönbség. A Kolozsvárott őrzött családi archívumban fellelhető dokumentumok szerint mindegyikőjük anyanyelve a magyar volt. Nevelésük katolikus szellemben folyt. A szatmári Vécseyeket a patriotizmusnak az a válfaja jellemezte, amely összegegyeztethető a Habsburg-dinasztia iránti lojalitással.

A Vécsey gyerekek és szülei kapcsolatát nagyító alá véve megállapítható, hogy az aktív közéleti szerepet vivő báró amolyan távolról gondoskodó családapa és férj volt, ami persze nem tekinthető kuriózumnak abban a korban. Hol politikai teendői miatt, hol birtokainak ellenőrzésére hivatkozva hagyta magára feleségét. A rendkívül családcentrikus Dessewffy Blanka kitartó társnak bizonyult, biztos háttérrel nyújtva politikai férjének, de mint szentimentális levelei – melyekben hosszasan ecsetelte házastársa utáni vágyakozását – és Eszter lányának későbbi visszaemlékezései is bizonyítják, sokat gyötrődött az egyedüllétől.

A szülők – illetve elsősorban az erős akarátú apa – által fiaik számára kijelölt pálya rámutat arra, hogy a polgári átalakulás időszakában milyen társadalmi emelkedési lehetőségek maradtak a hagyományos arisztokrata családok számára. A sárközi uradalom várományosa, Vécsey László középiskolai tanulmányait a dualizmus kori politikai elit Budapest-centrikusságának megfelelően a fővárosi Piarista Gimnáziumban végezte. Az első négy évben magántanulói jogviszonyosként szerepelt a nyilvántartásban, 1879 szeptemberétől azonban rendszeresen látogatta a gimnáziumot. Magántanárok, korrepetítorok ezt követően is segítették a számonkérésekre való felkészülésben. Az érettségi letételét követően Vécsey József legidősebb fiát katonai pályára vezényelte, bár László nem érzett vonzalmat e karrier iránt, meghajolt a szülői akarat előtt.

Vécsey László katonai karrierje 1883-ban vette kezdetét.²⁰ Az uralkodó magyar állami alapítványi helyet adományozott részére a bécsújhelyi (Wiener-Neustadt) katonai akadémián.²¹ 1886 szeptemberében a 14-es dragonyosezredben hadnagyként kezdte meg katonai pályafutását cseh területeken. A dualizmus kori Magyarországon a katonatisztek társadalmi megbecsültsége

¹⁸ ANDJC 452 Nr. inv. 199 Socoteli financiare 1903–1917. (a továbbiakban Nr. inv. 199) Levélkivonatok Sárköz, 1904. augusztus 4. Dessewffy Blanka Vécsey Lászlóhoz.

¹⁹ Szatmár és Vidéke 1906. április 24.

²⁰ Vécsey László katonai pályájának értékeléséhez részletesebben lásd Zsoldos Ildikó: *Két arisztokrata karrierút a hosszú 19. századból. = A magyar arisztokrácia társadalmi sokszínűsége, változó értékek és életviszonyok.* (Speculum Historiae Debreceniense 12.) Szerk. Papp Klára–Püski Levente. Debrecen 2013. 255–277.

²¹ ANDJC 452 Nr. inv. 1997241/1883 Szabolcs vármegye alispánjának értesítése a magyar királyi honvédelmi miniszteri leiratról. Vécsey László katonai pályára irányításában minden bizonnyal jelentős szerepet játszhattak a családi hagyományok, valamint a hadsereget szívügyének tekintő Ferenc József osztrák császár és magyar király iránti lojalitás.

jelentősnek minősíthető még akkor is, ha az 1880-as évek végéig a magyar társadalom erős ellenérzést táplált a hadsereggel szemben. A hivatásos tisztikar anyagi elismerése viszont – legalábbis az első világháború előtti évekig – nem volt kiemelkedően magas. A tőlük elvárt mobilitásból adódó áthelyezések gyakran sok kellemetlenséggel és pluszkiállással jártak, hiszen Vécsey – stabil anyagi háttere miatt – a tiszteknek ahhoz a csoportjához tartozott, akik nem a kaszárnyában laktak. A közeli magánszállás a laktanyai létnél valamivel szabadabb életvitelt tett lehetővé. Előmenetel tekintetében Vécsey László tisztí pályafutását nem értékelhetjük dinamikusnak, hiszen hároméves akadémiai tanulmányokat követő tizenhat évi szolgálat után – apja halálának évében – századosként lépett ki a hadsereg kötelékéből. Természetesen ebben releváns szerepet játszott az a tényező is, hogy szolgálati ideje alatt nem zajlottak jelentősebb háborúk. A 9. számú Nádasdy-huszárezred kapitányaként lépett tartalékállományba.

A dualizmus kori Magyarországon az arisztokratáknál (akárcsak a köznemeseknél) bevett szokásként működött a politikusi pálya családon belüli öröklődése. A fiúgyermek szocializációjuk során azt látták, hogy a legfontosabb társadalmi szerep, amelyet egy férfi betölthet, az országgyűlési képviselőség. Vécsey József valószínűleg Miklós fiát szánta az apáról fiúra „hagyományozódó” politikusi pályára. Vécsey Miklós – aki rendkívül kényelemszerető, felelőtlen ember volt egész életében – nem lett országgyűlési képviselő, bár az 1905-ös választások alkalmával felmerült jelölése Szatmár vármegye aranyosmeggyesi választókerületében. Minden bizonnyal az ifj. Andrássy Gyula nevével fémjellezhető „disszidens” programmal lépett volna fel, de végül nem indult a mandátumért. Vécsey Miklós 1905-ben szerezte meg a főrendiház ülésein való részvételhez szükséges meghívólevelet. A Horthy-korszakban az 1926. évi XXII. törvénycikkkel felállított felsőház tagja lett.²²

A legkisebb Vécsey fiú, József Aurél az egyházi vonalat választotta. Rómában a Germanicumban tanult, ahonnan felszentelt papként és doktorált teológiatanárként tért haza 1910-ben. Ő az 1895-ben alakult, az egyházpolitikai reformok revízióját célként kitűző Katolikus Néppártot részesítette előnyben.²³

Vécsey József halálát követően birtokai fiaira szálltak. A sárközi és az ungszennai uradalmat László, a nyíracsdit Miklós, a csegöldit József Aurél örökölte. Vécsey József Aurél extraneus birtokos volt Szatmárban. Annak ellenére, hogy mindhárom Vécsey báró megélhetésének forrásául a földbirtokaiból származó jövedelem szolgált, apjuk nem tartotta fontosnak, hogy fiai gazdászati, a modern gazdálkodással kapcsolatos tanulmányokat folytassanak. Arra sincs adatunk, hogy Vécsey József látogatott volna gazdászati kurzusokat. Gazdasági ügyeinek intézésében is segítségére lévő testvére, Vécsey Miklós azonban 1853 és 1854 között a Stuttgart melletti, 1847-től akadémiai rangra emelkedett hohenheimi mezőgazdasági tanintézet hallgatója volt.²⁴

A két idősebb fivér sikertelen gazdasági ügyleteitől a lánytestvérek igyekeztek távol tartani öccsüket. „Magdi még azt a megjegyzést tartja opportunusnak, hogy tapasztalatból látva László és Mixi balsikereit a gazdálkodás terén, nem találja tanácsosnak részedre velők közösen valamit

²² Püski Levente: *A magyar felsőház története 1927–1945*. Bp. 2000.

²³ Vécsey József Aurél karrierútjához lásd Zsoldos Ildikó: *Neveltetés és oktatói tevékenység a szatmári Vécseyeknél. = Műveltség és társadalmi szerepek: arisztokraták Magyarországon és Európában. Learning, Intellect and Social Roles: Aristocrats in Hungary and Europe.* (Speculum Historiae Debreceniense 18.) Szerk. Bárány Attila–Orosz István–Papp Klára–Vinkler Bálint. Debrecen 2014. 559–572.

²⁴ Szögi László: *Magyarországi diákok németországi egyetemeken és főiskolákon, 1789–1919*. Bp. 2001. 610.

vállalni [...] máris tele vannak adóságokkal, gazdasági befektetésekre pedig semmiképpen sem hajlandóak”²⁵ – írta Sztáray Sándorné Vécsey Paulina. A hitelekkel terhelt birtokokra jelzálog került, az adósságok egyre inkább halmozódtak. Kölcsönöket a Magyar Földhitelintézettől és különböző bankoktól vettek fel. Vécsey László gazdasági sikertelenségében a megváltozott viszonyokon túlmenően óriási szerepet játszott túlzottan kényelmes Miklós öccse, akivel több mint tíz évig érdek- és vagyonszövetségben működött. Ez rá nézve inkább hátrányos volt.

Vécsey László 1905 végén kapcsolódott be Szatmár vármegyében a Fejérváry-kormány elleni rezisztenciát irányító 60-as bizottság munkájába, de túl nagy aktivitást nem fejtett ki. Rövid politikai pályafutása tehát egy válságszituációból adódott, sokkal inkább kényszerből, mint élvezetből. A krízist követő országgyűlési képviselőseget – mint ahogyan egyéb, apjáénál szerényebb közéleti szerepvállalását – társadalmi rangjával együtt járó kötelezettségként fogta fel. Míg apja lokális szinten is aktív volt, róla ez nem jelenthető ki.

Az 1905–1906-os politikai krízis lezárulását követően a mandátum megszerzéséért az apja által is képviselt aranyosmeggyesi választókerületben szállt ringbe az Alkotmánypárt színeiben. Nem követte a szatmári Vécseyekkel jó viszonyt ápoló Apponyi Albert és Károlyi István által választott magatartásformát. A sárközi Rózsabokor vendéglőben megrendezett jelölőértekezlet lebonyolításában főszerepet vállaló Böszörményi Zsigmond megkísérelte rávenni a bárót a Függetlenségi és 48-as Pártba való belépésre, ő azonban nem állt kötélnek. „Soha! csak alkotmánypárti programmal – feltételek vagy megszorítások nélkül tehetem. – S így is jó volt”²⁶ – informálta a báró édesanyját a történekről. „Programbeszédből egy lesz, Újvárosban [Avasújvárosban]. Megpróbálom rávenni Károlyi Pistát, hogy megtartsa, vagy a szatmári jelöltet, a híres zsidót, Kelement. Ami engem illet, nem sok hozzáfűzni valóm van. Követni kell a divatot: a nagyközönség szája íze szerint beszélni vagy beszélgetni”²⁷ – vélekedett Vécsey báró, aki ifjúkorában alapos felkészítést kapott a társasági életben való sikeres helytálláshoz, de nagy valószínűséggel nem lelkesedett a szónoklásért. Ennek ellenére a helyi sajtó híradásai szerint „a népszerű jelölt az Alkotmánypárt programját meggyőző és népies módon ismertette választói előtt”²⁸. Az ilyenkor alkalmazott rítusrendet követve a bárót vállalkon vitték kocsjához a választópolgárok. Mivel az avasi választók jelentős részben román ajkúak voltak, meggyőzésük érdekében Kelemen Samu szónoklata után Demján Titusz lekeneci görög katolikus lelkész intézett román nyelven beszédet a hallgatósághoz. Szatmár vármegye kevert etnikumú kerületeiben mind az Alkotmánypárt, mind a Függetlenségi és 48-as Párt alkalmazott román korteseket. A választókra gyakorolt nyomás eszköztárában a pénz is jelentős súllyal bírt. Vécsey báró családi archívumában fellelhető dokumentumok szerint a szavazók anyagi juttatásban részesítésén túl a román lakosság véleményformálói, a görög katolikus lelkészek is jelentékeny összegeket tehettek zsebre.

A Vécsey család nem megfelelően rendezett archívumában a legkülönbözőbb típusú és évkörökből származó iratanyagok között „kortesyugták” lapulnak. Az általam eddig megtalált

²⁵ ANDJC 452 Nr. inv. 210. Paulina Vécsey Corespondență 1881-1900. Vécsey Paulina Vécsey József Aurélhoz dátum nélkül.

²⁶ ANDJC 452 Nr. inv. 189. Corespondență 1881-1914. (a továbbiakban: Nr. inv. 189) Nagykároly, 1906. április 18. Vécsey László Dessewffy Blankához francia nyelven; A hivatalos jelöléséig előfordult, hogy a helyi lapokban függetlenségi jelöltként emlegették.

²⁷ Uo.

²⁸ Szamos, 1906. április 29. A programbeszédéről tudósítottak továbbá: Szatmárnémeti, 1906. április 29.; Szinerváralja, 1906. május 1.

elismervényekből, pénzügyi elszámolásokból természetesen nem áll módunkban megállapítani, hogy Vécsey bárónak mennyibe került az 1906-os – az ország jelentős részén tulajdonképpen kampánymentes – választás megnyerése, bizonyos következtetések levonására mégis alkalmasak. Összegük megközelítőleg 15 000 koronát tesz ki, ami azt jelenti, hogy ennyi kiadása biztosan volt Vécseynek. A báró kampányában aktívan közreműködtek gazdatisztjei, jószágigazgatói. A törvényt megszegve már a választás előtti időszakban is történt kifizetés korcsmárosoknak, akiktől bort, pálinkát, sört, szivart és cigarettát kaptak a választópolgárok. Egy aranyosmeggyesi vállalkozóval kötött szerződés rögzítette a választás napján az „élelmiszerjegy” ellenében felszolgálendő menüt: reggelire pörköltet és kenyeret fejenként 60 fillérért, ebédre pedig gulyást és fánkot 1 korona 20 fillérért, amihez természetesen az „italjeggyel” rendelkezőknek bor is dukált.²⁹ Mivel az aranyosmeggyesi választókerület több községből állt, ez nem minősült illegális költségnek. Vécsey László édesanyjához írt leveléből tudjuk, hogy a társadalmi hovatartozás meghatározta az ellátás minőségét, és a zsidó vallásúak étkezési szokásait is figyelembe vették. „A választás napján megpróbálnék egy kis fogadást adni, mint a lóversenyeken és a meggyesi vadászatokon. A »főnséges népet« három különböző menüvel ajándékozunk meg: a. gatyások, b. félurak és mesteremberek, c. kóserkonyha. Az úri rend nagyon be fog csiccsenteni”³⁰ – nyerünk betekintést a kampány részleteibe.

A számadások szerint a választók 10 koronát kaptak szavazatukért, de szőlő elismervény 100 koronáról is. Utóbbi az átcsabított véleményformáló Tatár-pártiak tarifája volt. A berenci községi előjárók minden általuk összeszedett szavazóért 2 korona juttatásban részesültek. A józsefházi jegyzőtől a kampány költségeinek fedezésére 100 koronáért folyamodó aktivista 1906. május 1-jén, a választás előtt két nappal azt jelentette, hogy „megbeszélésünk szerint 8 tatárt már fogtunk”.³¹ Dán János berenci tanító felvette Vécseytől a 10 koronát, de mégis Tatárra szavazott. A pénzt viszont megtartotta.³²

A Román Nemzeti Párt dr. Tatár János tekintélyes színérváraljai ügyvédet indította az aranyosmeggyesi kerületben. Az Avassófaluban született Tatár helyi jelöltként szállt ringbe a mandátumért, ami növelte népszerűségi indexét, de nem bizonyult elegendőnek a győzelemhez. A Színérváralja információi szerint a helyi értelmiséghez tartozó, a színérváraljai kaszinó ügyvédjeként is tevékenykedő mérsékelt nemzetiségi Tatárnak április 22-én ajánlották fel a jelöltséget. Érdekében szintén kimutatható a gazdasági nyomásgyakorlás alkalmazása, elsősorban a színérváraljai Satmareana román takarékpénztár részéről,³³ melynek igazgatójaként és ügyvédjeként funkcionált, továbbá a pénztévezéssel szorosan összefonódott papság részéről is. A nemzetiségi jelölt 1906. április 29. és május 1. között utazta be az Avassófal községeit. Nem találtunk adatot arra vonatkozóan, hogy a hatóságok akadályozták volna programbeszédének megtartását. Tatár jelölésében minden bizonnyal szerepet játszott 1906 januárjában a nagybányai román ajkú Pokol Elek aranybánya-tulajdonos mostohalányával, Marosán Matilddal

²⁹ ANDJC 452 Nr. inv. 199. Vállalati szerződés báró Vécsey László képviselőjében Pethő György jószágigazgató és Mészáros István vállalkozó között. Aranyosmeggyes, 1906. április 25.

³⁰ ANDJC 452 Nr. inv. 189. Nagykároly, 1906. április 18. Vécsey László Dessewffy Blankához.

³¹ ANDJC 452 Nr. inv. 199. Józsefháza, 1906. május 1. Hermann János a józsefházi jegyzőhöz.

³² Uo. Válasz Méltóságos Báró Vécsey László úr választásánál felmerült kiadásokról vezetett számadásomra tett megjegyzésekre, Aranyosmeggyes, Nagy Imre Pethő György jószágigazgatóhoz

³³ A dualizmus kori román hitelhálózat struktúrájának vizsgálatához lásd Egyed Ákos: *Falu, város, civilizáció. Fejezetek Erdély gazdaság- és társadalomtörténetéből 1848–1914*. Kvár 2002. 140–141.

kötött házassága, amivel szorosabbra fűzte kapcsolatát a vármegyei román nemzeti mozgalom vezetőivel. Tatár János az 1911-es birtokstatisztika adatai alapján középbirtokos volt Szatmár vármegyében.

Vécsey bárónak akadt még egy ellenfele, mégpedig a költő-politikus Csizmadia Sándor, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt képviselőjelöltje. A szociáldemokrata jelölt a Szatmár megyei hatóságok részéről negatív diszkriminációban részesült.

Vécsey Lászlót az 1906. május 28-i parlamenti ülésen katonai múltjából adódóan a véderőbizottságba választották be.³⁴ A képviselőházi naplók arról tanúskodnak, hogy a báró a „néma honatyák” csoportjához tartozott, ugyanis egyszer sem szólalt fel. Inkább családja, mintsem választóközönsége érdekében tevékenykedett. Keményen lobbizott a Miklós testvére tulajdonában lévő acsádi uradalom területén létesítendő szeszgyárért. A földművelésügyi minisztériumban dr. Mezőssy Béla egyengette az ügyet.

Vécsey László a késő barokk stílusú sárközi római katolikus templomot 1909 és 1911 között átépíttette. Ekkor fejezték be a templomtoronnyal kapcsolatos munkálatokat is. A Vécseyek által készíttetett harangot azonban 1915–1916-ban hadi célokra lefoglalták.

A szatmári Vécseyek világháborús szerepvállalásának vizsgálatakor feltétlenül említést érdemel, hogy László bárót a Honvédelmi Minisztérium automobilítaként³⁵ újra szolgálatba állította. Elsősorban bécsi megbízatásokat kapott, de helyi fuvarjai is akadtak. Vécsey báró veszélyesnek tartotta ezeket az utakat. 1914 szeptemberében a péterváradai főhadiszállásra vezényelték. Novembertől Temesvárott teljesített szolgálatot. Leveleit egy éven keresztül innen keltezte.³⁶ 1916 elején sikerült elérnie a rég áhított áthelyezést Teschenbe, ahol széles körű nyelvismeretét hasznosítva irodai aktafordítóként dolgozott. Katonai összecsapásokban sem eddig, sem ezt követően nem vett részt. Őrnagyi előléptetésére meglehetősen hosszú várakozás után került sor 1916 decemberében. Ötvenesztendősen lépett a törzstisztek sorába.

A katonai kötelezettségét önkéntesi rendszerben teljesített, negyvenhat éves Vécsey Miklós 1915 augusztusában a sárközi uradalom jószágigazgatója, Pethő György volt szatmárnémeti városi gazdasági tanácsos javaslatára maga jelentkezett szolgálatra. „Így most az önkényt jelentkezők privilégiumaiban fog részesülni, ha csakugyan behívják, ami szept. hó folyamán lenne”³⁷ – világított rá Vécsey Magda a motivációs tényezőre.

A legfiatalabb Vécsey báró 1912 óta a gyulafehérvári papnevelde tanáraként dolgozott. A papnevelő intézetben a világháború első évében még zavartalanul folyt a tanítás, 1915-ben már kevesebb hallgatóval. Románia 1916. augusztusi hadba lépése Erdélyt is hadszínterré tette. A román hadsereg betörése elől menekült a lakosság. A veszélyeztetett területek kiürítése szervezetlenül folyt, ami késleltette a csapatfelvonulásokat, ugyanis az út- és vasútvonalak áteresztőképessége nem tette lehetővé az ellenkező irányú mozgások egyidejű kivitelezését. A román csapatokat csak német segítséggel, Mackensen tábornagy irányításával sikerült

³⁴ *Az 1906. évi május hó 19-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója*. I. Bp. 1906. 19.

³⁵ A világháború kitorérékor a katonai hatóság a Vérmezőre rendelte az ország automobiljait, melyekből egy bizottság a tíznapos rekvirálás alkalmával 400 személy- és 144 teherautobilit hadi célra lefoglalt. A rekvirálás vidéken is végbement. Az Automobiltestületet 1916 tavaszán feloszlatták, a tiszteket csapatszolgálatra osztották be. A szatmári Vécseyek 1904 óta rendelkeztek a századelő modernitásának egyik szegmensét jelentő automobilal.

³⁶ Időnként szolgálati feladat teljesítése céljából Bécsbe távozott. Ilyenkor Budapesten megállva alkalmát nyílt gazdasági ügyek intézésére is.

³⁷ ANDJC 452 Nr. inv. 217. Aurel Vécsey Correspondență 1896–1913. H. n. [Sárköz] 1915. augusztus 29. Vécsey Magda Vécsey József Aurélhoz

kiszorítani Erdélyből 1916 őszén. Az év végi „visszatelepítésben” József Aurél is tevékeny szerepet vállalt.

A viláégés alatt a legidősebb lánytestvér, a hajadon Vécsey Eszter többnyire a sárközi kastélyban tartózkodó édesanyja ápolásának szentelte magát. Vécsey Józsefné Dessewffy Blanka 1917 januárjában távozott az élők sorából.

A világháború elvesztése, az Osztrák–Magyar Monarchia szétesése és az ezt követő történelem váratlanul érték és megdöbbentették az arisztokrata családokat. Sokkhatást gyakoroltak a dualizmus haszonélvezői közé tartozó szatmári Vécseyekre is. Az új államhatárok kijelölésével Vécsey László sárközi uradalma Romániához került, az ungszennai Csehszlovákiához. A trianoni határhúzás fölerősítette a családi kohézió Blanka grófnő halálával már elindult meg-lazulását. A testvérek között megnőtt a fizikai távolság. Vécsey László Eszterrel Sárközön, új nevén Livadán élt. Mária, Miklós, Magda és József Aurél Magyarországot választotta állandó lakhelyként. Paulinának a csehszlovákiai Nagymihályon, azaz Mihalovcén maradtak. Az utazási lehetőségeket a vámprocedúrán és a magas útiköltségeken kívül az útlevelkiadás mechanizmusa is erősen korlátozta. Ezekhez járult még a történelmi magyar arisztokrácia jelentős léptékű társadalmi státusvesztése. Az előbbieken felvázolt gazdasági természetű és mentális traumák hatására ez az előkelő, de gazdaságilag egyre kevésbé stabil család válsághelyzetbe jutott.

A sárközi uradalomban 1922 végére lezajlottak az első tárgyalások a földbirtokreformmal kapcsolatosan. „Csináljuk a földreform-effektuálást. Rengeteg hanyagság, rendetlenség, zsarolás közepette. Ezt itt, az erkölcselenség ezen pocsolójában már megszokhattam volna, – ott a baj, hogy nem tudom megszokni!”³⁸ – írta László a nővérenek 1923 áprilisában, és pillanatnyi célként a birtokcsonkítás prolongálását tűzte ki. Ezt 1923 decemberéig sikerült elhúzni. Jelentős területeket veszített el Vécsey báró, ami azzal a következménnyel is járt, hogy a tisztek és cselédek egy részét el kellett bocsátani, mert a megmaradt birtok képtelen volt az eddigi alkalmazottak eltartására.

A birtokcsonkítások lehangolták László bárót, akinek a trianoni trauma előtt is voltak depresszív hajlamai. A Monarchia fennállása idején örökösen utazgató mágnás nem tudta megszokni a sárközi „hermetikus elzárkózottságot”, az útlevelre várakozás méltatlan szituációit, a társadalmi pozícióvesztést, az egyhangú életvitelt. Kedélybetegségéhez egészségi állapotának jelentős romlása is társult. Légzési nehézségekkel küszködött, és rendkívül legyengült. A vele egy fedél alatt élő Eszter nővére gondoskodott róla. László 1924 júliusában egyik barátja unszolására rászánta magát, hogy a Salzkammergutban fekvő Bad Gasteinba utazzon megrendült egészségét kúrálni. Éppen útlevelre és a szükséges vízumokra várva érte a halál. 58 éves korában, 1924. július 14-én agyszélhúdés végzett vele.³⁹

Vécsey Józsefnek egyik fia sem nősült meg, ami a szatmári Vécseyek magszakadásához vezetett. Vécsey László sárközi uradalmának megmaradt részét keresztfia, Sztáray Mihály örökölte, ugyanakkor Vécsey Eszter a kastély lakója maradt. A családi birtokok a II. bécsi döntés értelmében rövid időre visszakerültek Magyarországhoz.

Anzik Albert sárközújlaki helytörténész személyes élményeiből tudjuk, hogy 1944. október 21-éről 22-ére virradóan a német katonák vadászgépeikkel elhagyták Sárközt. Anzik Albert,

³⁸ *A szatmári Vécseyek a 19–20. században*. Vál., jegyz. Zsoldos Ildikó. Nyíregyháza 2011. 162. Sárköz, 1923. április 30. Vécsey László Vécsey Eszterhez.

³⁹ ANDJC 452 Nr. inv. 82. Fragmente de însemnări 1817-1905. Vécsey Eszter 1929. június 28-i feljegyzése Vécsey László haláláról.

aki ismerte Eszter bárónőt és Mihály grófot, tizenéves kamaszként vészelte át a második világháborút. Ő írt arról is, hogy 1944 októberének utolsó napjaiban a Vécsey-kastélyban rendezte be főhadiszállását az itt tartózkodó szovjet katonaság. Az idős Vécsey Eszter bárónő a kastély elhagyására kényszerült. Sztáray Mihály gróf azonban nem várta meg a szovjet katonákat. Sofőrje fuvarozta őt feleségével és kisfiával együtt az osztrák-olasz határig. Eszter bárónő nem volt képes elhagyni az otthonának tekintett Sárközt, pedig a kastélyba sosem térhetett már vissza. Szobalánya, Csuka Miklósné született BánCSI Julianna fogadta be egykori úrnőjét.⁴⁰

A Vécsey-kastélyban 1948-tól az Állami Gazdasági Vállalat székelt, 1962-től a Mezőgazdasági Kísérleti Állomás, majd árva gyermekek üdültetésére használták.⁴¹ Több mint egy évtizede azonban kihasználatlanul áll, jelenleg a Szatmár Megyei Tanács tulajdonában van, az Ifjúsági Igazgatóság felügyelete alatt. Az egyre rosszabb állapotú kastély felújításra szorul. Ha azonban ezek a munkálatok még sokáig váratnak magukra, féltő, hogy az enyészeté lesz a szatmári Vécseyek egykori vidéki rezidenciája.

The Vécsey Family in Szatmár/Satu Mare

Keywords: Vécsey Family, Szatmár, Sárközüjlak

The present article aims to evaluate the role of the Vécsey family in Szatmár which can be treated as the second most prestigious family in the said county. Furthermore, the article focuses on the political views, party preferences, life strategies of the family members bonded to the Habsburgs and the economic activities carried out in the manor of Sárköz located 10 kilometers from Szatmárnémeti.

⁴⁰ Anzik Albert: *Sárközüjlak története*. Sárközüjlak 1999. 151; Anzik Albert–Csáki Ferenc: *Községből lett város Sárközüjlak*. Sárközüjlak 2006. 6–8.

⁴¹ Anzik–Csáki: *i. m.* 8–9.